

آزمون حضوری
شماره یک

مرورنامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

نام درس	مباحث	از صفحه	تا صفحه	مؤلف	ویراستار
علوم اجتماعی	جامعه‌شناسی دهم صفحه ۱ تا ۲۰	۲	۴	محمدابراهیم مازنی	سعید ستوده‌مهر

♦♦ درس ۱ دهم: کنش‌های ما (آنچه انجام می‌دهیم) ♦♦

- تمامی مخلوقات، از جمله انسان، در جهان در هر لحظه، کاری انجام می‌دهند. در علوم انسانی، به فعالیت‌هایی که انسان انجام می‌دهد، کنش می‌گویند و به انجام‌دهنده آن، کنشگر می‌گویند.
- کنش انسانی دارای ویژگی‌هایی است که رفتار انسان را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند. بنابراین، عامل تمایز فعالیت‌های انسان از فعالیت‌های سایر مخلوقات، ویژگی‌های موجود در کنش انسانی است.

♦♦ ویژگی‌های کنش انسانی ♦♦

- ۱ آگاهانه بودن
  - کنش، آگاهانه است. یعنی کنش آدمی وابسته به آگاهی اوست و بدون آگاهی انجام نمی‌شود.
  - مثال: اگر آگاهی خود را نسبت به معانی کلمات از دست بدهیم، از گفتار بازمی‌مانیم.
  - مثال: هنگام استفاده از یک کالای پیچیده، به علت عدم آگاهی از روش استفاده از آن، به سراغ دفترچه راهنمای آن می‌رویم.
- ۲ ارادی بودن
  - کنش به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا خواست و اراده افراد نباشد، انجام نمی‌شود.
  - نکته (۱): در انجام کنش، علاوه بر آگاهی، اراده نیز لازم و ضروری است. زیرا ممکن است فردی به کاری آگاه باشد، ولی تصمیم (اراده) به انجام آن نگیرد.
  - نکته (۲): فعالیت‌های طبیعی بدن، مانند ضربان قلب، گردش خون و بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش نیستند. زیرا به صورت ارادی انجام نمی‌شوند.
  - مثال: قرار گرفتن انسان‌ها بر سر دوراهی، نشان‌دهنده ارادی بودن کنش است.
- ۳ هدفدار بودن
  - فعالیت‌های انسانی، با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود؛ اگرچه ممکن است انسان همیشه به هدف خود نرسد. بنابراین پرسش «چرا چنین کاری را کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید.
  - مثال: انسانی که به رودخانه می‌رود، از این کار هدفی دارد. یا قصد شنا دارد، یا قصد ماهی‌گیری و ...
- ۴ معنادار بودن
  - با توجه به سه ویژگی قبلی (آگاهانه، ارادی و هدفدار بودن کنش)، یک ویژگی دیگر برای کنش انسانی پدید می‌آید. کنش انسان، برخلاف رفتار سایر مخلوقات، معنادار است.
  - مثال: وقتی دانش‌آموزی در کلاس، دست خود را بالا می‌آورد، معنای کار او اجازه‌خواستن از معلم است.

♦♦ آثار و پیامدهای کنش انسانی ♦♦

- پیامدهای کنش‌های انسان با توجه به نقش اراده انسان در آن، به دو دسته پیامدهای ارادی و غیرارادی تقسیم می‌شوند.
- این دسته از پیامدها، به اراده افراد انسانی (یعنی خود کنشگر و یا افراد دیگر انسانی) وابسته است.

این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری، آن‌ها را انجام دهد.

مثال: دانشجویی کتاب درسی خود را مطالعه می‌کند (کنش انسانی)، در پی آن:

اولاً؛ به پرسش‌های آزمون پاسخ می‌دهد. ثانیاً؛ استاد متناسب با تلاش او نمره می‌دهد.

پیامد ارادی کنش است که وابسته به اراده خود کنشگر است. پیامد ارادی کنش است که به اراده افراد دیگر وابسته است.

نکته: پیامدهای ارادی، احتمالی است؛ یعنی ممکن است انجام شود یا انجام نشود.

این دسته از پیامدها، به اراده انسانی بستگی ندارد.

این دسته از آثار، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کند.

مثال: وقتی شما پنجره‌ها را باز می‌کنید (کنش انسانی)، هوای کلاس تغییر می‌کند.

پیامدهای غیرارادی کنش

نکته: پیامدهای غیرارادی کنش انسان، قطعی است؛ یعنی حتماً انجام می‌شود.

پیامدهای ارادی

(پیامدهای غیرطبیعی، پیامدهای احتمالی)

پیامدهای غیرارادی

(پیامدهای طبیعی، پیامدهای قطعی)

نکته

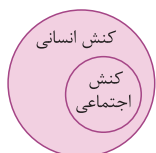
در بسیاری از موارد، آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیر ارادی آن انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌ها، به دلیل پیامدهای نامطلوبشان خودداری می‌کنند.

درس ۲ دهم: پدیده‌های اجتماعی (آنچه با هم پدید می‌آوریم)

کنش که به معنای فعالیت‌های انسانی است، با ملاک‌های مختلفی، به انواعی تقسیم می‌شوند:

ملاک تقسیم‌بندی	انواع کنش	توضیحات
محسوس یا غیرمحسوس بودن	درونی	کنش‌های ذهنی انسان هستند که قابل مشاهده نیستند. مثال: تفکر، تخیل و تصور کردن
	بیرونی	کنش‌هایی هستند که محسوس و قابل دیدن‌اند. مثال: راه رفتن، خوابیدن، قدم زدن و ...
ارتباط و توجه به دیگران در انجام کنش	فردی	در انجام آن، انسان به دیگران توجهی ندارد. مثال: به تنهایی به موسیقی گوش دادن
	اجتماعی	نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می‌شود. در کنش اجتماعی، آگاهی و اراده کنشگر، ناظر به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌هاست. نکته (۱): عامل تبدیل کنش فردی به کنش اجتماعی، توجه به دیگران است. نکته (۲): کنش اجتماعی، ممکن است بدون حضور فیزیکی دیگران انجام شود. مثال: رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه شب و به دور از چشم دیگران

کنش اجتماعی

کنش اجتماعی، نوعی کنش انسانی است که در آن، آگاهی، اراده و توجه آدمی، ناظر به دیگران است. بنابراین کنش انسانی، عام‌تر از کنش اجتماعی است.

کنش اجتماعی و پیامدهای آن، پدیده‌های اجتماعی نامیده می‌شوند؛ در عین حال، کنش اجتماعی، خردترین پدیده اجتماعی است و سایر پدیده‌های اجتماعی، آثار و پیامدهای آن می‌باشند.

پدیده اجتماعی

آنچه ما انسان‌ها با هم پدید می‌آوریم، پدیده‌های اجتماعی نامیده می‌شود. بانک، مسجد، پلیس، مدرسه، هنجار و ارزش، از پدیده‌های اجتماعی‌اند. بسیاری از آداب‌هایی که ما مراعات می‌کنیم، محصول پدیده‌های اجتماعی اطراف ما هستند که به صورت فرصت‌ها و محدودیت‌ها پیش روی ما قرار می‌گیرند.

– بررسی دو مورد از پدیده‌های اجتماعی –

۱) **هنجار اجتماعی**: شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است. مثلاً در هر جامعه‌ای، احوال‌پرسی از دیگران، شیوه‌های معینی دارد.

۲) **ارزش اجتماعی**: آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی‌اند که مورد توجه و پذیرش هستند و افراد یک جامعه نسبت به آن‌ها گرایش و تمایل دارند. برای مثال، نظم، ادب و عفت از ارزش‌های اجتماعی است.

اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی‌گیرد و هیچ‌یک از ارزش‌های اجتماعی محقق نمی‌شوند.

نکات

- ارزش‌ها ← از جنس هدف و مقصودند.
- هنجارها ← از جنس وسیله و روش رسیدن به ارزش‌ها هستند.

– شیوه شکل‌گیری پدیده‌های اجتماعی (ارزش‌ها و هنجارها) –

● ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق می‌یابند و پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را ضروری می‌سازند تا از طریق تعلیم و تربیت، تشویق و تنبیه؛ ارزش‌ها و هنجارها را به افراد منتقل کنند. افراد با عمل کردن براساس ارزش‌ها و هنجارها، موجب تداوم و استمرار آن‌ها می‌شوند.

خلاصه کنش اجتماعی ← تحقق ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی ← ضروری‌ساختن پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی

← انتقال ارزش‌ها و هنجارها از طریق تعلیم و تربیت ← عمل کردن افراد مطابق ارزش‌ها و هنجارها ← تداوم و استمرار پدیده‌های اجتماعی مانند ارزش‌ها و هنجارها

● تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان، به همین طریق شکل می‌گیرند.

نکته ۱ پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و از آن‌جا که افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند، پدیده‌های اجتماعی معنادار هستند.

نکته ۲ پدیده‌های اجتماعی، به مرور از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند. اما پدیده‌های اجتماعی با پدیده‌های طبیعی متفاوت هستند.